

Maa- ja metsätalousministeriö
Kirjaamo
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO
kirjaamo@mmm.fi

Viite Dnro 2699/312/2009

MAA- JA METSÄTALOUSHANKE LAUSUNTOPYYTTÖ LUOMUTIETO- HANKERAPORTISTA

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa asiakohdassa mainitusta hankeraportista.

Luomutietohanke asetettiin selvittämään koko luomualan rahoituksen ja toiminnan kehittämistä. Hankkeen tavoitteena oli kartoittaa luomuketjun toimintaa ja nostaa esille siinä olevat ongelmakohdat sekä tehdä ehdotukset siitä, miten ja millä keinoin näitä ongelmia voitaisiin lähteä ratkaisemaan. Selvityksessä on kuvattu etupäässä luomuketjun nykytilaa. Siinä on nostettu esille monia asioita, joiden käsittely joissakin tapauksissa jää valitettavasti hyvin yleisluonteiseksi. Luomuvalvonnasta vastaavana organisaationa keskityimme lausunnossamme erityisesti valvontaan liittyviin kommentteihin ja ehdotuksiin.

Vahva luomuorganisaatio

Selkein yleinen kehittämissuositus, joka toistuu monen raportissa käsitellyn asian yhteydessä, on yhden vahvan luomujärjestön aikaansaaminen. Selvityksen mukaan tämän järjestön tehtävien pitäisi olla täysimääräisesti luomutehtäviä, eikä sen pitäisi jakaa resurssejaan tavanomaiseen tuotantoon tai tavanomaisiin elintarvikkeisiin liittyviin tehtäviin. Evira yhtyy näkemykseen koko elintarviketuotantoketjun kattavan kansallisen organisaation tarpeesta. On mahdollista, että uudella, kaikkien tahojen yhteisesti perustamalla järjestöllä olisi paremmat mahdollisuudet kerätä kaikki luomutoimijat yhteen. Tämän edellytyksenä on koko ketjun toimijoiden sitoutuneisuus luomutuotannon kehittämiseen sekä toimenpiteisiin tarjonnan ja kysynnän nykyistä selkeästi paremmin kohtaamiseksi.

Käsite "Luomutalli" esiintyy yhdessä otsikossa, mutta sitä ei avata ehdotukseksi eikä termi siten avaudu käytännön kannalta pohdittavaksi.

Ehdotukset valvontajärjestelmän kehittämiseksi

Valvontajärjestelmäotsikon alle on kerätty myös ehdotuksia, jotka eivät liity valvontaan. Evira ei kommentoi näitä muita ehdotuksia.

Pvm/Datum/Date
1.6.2010

Dnro/Dnr/DNo
2887/0400/2010

Luomutarkastusten ja neuvonnan eriyttäminen

Evira kannattaa ehdotusta tarkastusten ja neuvonnan tarkemmasta eriyttämisestä. Luomutarkastusten, kuten kaikkien muidenkin viranomaistarkastusten tulee olla riippumattomia, puolueettomia ja tasapuolisia. Tarkastajien antama neuvonta liittyy valvontaan ja sen vaatimuksiin. Tarkastusten ja neuvonnan eriyttäminen selkeyttäisi valvonnan tavoitteita, poistaisi epäilyt tarkastajien esteellisyydestä ja palvelisi luomutuottajia nykyistä paremmin, kun työnjako on kaikille selvä.

Selvityksessä eriyttämistä esitetään taloudellisista syistä. Nykyisen järjestelyn pelätään vaikeuttavan neuvonnalle suunnatun rahoituksen seurantaa. On kuitenkin syytä huomioida, että luomutarkastuksista maksettavilla palkkioilla ei ole yhteyttä neuvontajärjestöille maksettavaan valtionapuun. Neuvontajärjestöt tekevät vuosittain 55–60% tarkastuksista. Loput niistä tekevät yksityiset neuvojat tai yritykset, jotka eivät saa valtionapua toiminnalleen. Tarkastuspalkkioilla ei myöskään tiettävästi ole yhteyttä neuvojan pyytämiin neuvontapalkkioihin.

Valvonnan byrokraattisuus

Selvityksessä pohditaan myös valvonnan byrokraattisuutta. Sitä ei kuitenkaan avata käsitteenä tai mitä sillä käytännössä tarkoitetaan. Tarkastusten keventämiseksi ei myöskään ehdoteta mitään konkreettisia toimenpiteitä. Epäselväksi jää myös ehdotus tarkastusten siirtämisestä tavanomaiselle puolelle.

Luomutarkastukset perustuvat Euroopan neuvoston ja komission asetuksiin, jotka asettavat vähimmäisvaatimukset tarkastustoiminnalle. Näitä vaatimuksia on kaikkien jäsenvaltioiden noudatettava riippumatta siitä onko tehtävä annettu valtion tai yksityisten tarkastuslaitosten tehtäväksi.

Valvontaa voidaan ja sitä pitää kehittää jatkuvasti. Eviran ohjaamaa ja toimeenpanemaa valvontaa analysoidaan vuosittain julkaistavassa luomuvalvonnan vuosiraportissa sekä kokonaisvaltaisessa raportissa Suomen elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontajärjestelmän toteutumisesta. Näissä raporteissa tuodaan esiin myös valvonnan analysoinnin perusteella ilmenneitä kehittämistarpeita ja -toimenpiteitä.

Yksityinen tarkastuslaitos

Selvityksessä ehdotetaan, että Suomeen pitäisi saada yksityinen luomutarkastuslaitos. Tämä tarve realisoituu selvityksen mukaan silloin, kun suomalainen luomutuote olisi löytämässä tiensä ns. kolmansien maiden markkinoille, joilla EU:n luomusäädösten ei katsota olevan riittäviä. Tällaisia markkinoita ovat USA ja monet Aasian maat. Kyseessä on kuitenkin Suomen tarpeita laajempi ongelma ja se olisikin ratkaistava keskitetysti EU:n ja kyseisten maiden välillä.

Jo nyt on Suomessakin mahdollista saada tarvittava sertifiointipalvelu ulkomaiselta sertifioidulta. Selvityksessä saatetaan tarkoittaa, että yritys, jolla tämä ulkomainen sertifiointi on, vapautettaisiin kotimaisesta luomuvalvonnasta, mikä ei kuitenkaan ole nykyjärjestelmän mukaan mahdollista, jos toimija samalla tuottaa luomutuotteita Suomen tai EU:n markkinoille.

Pvm/Datum/Date

1.6.2010

Dnro/Dnr/DNo

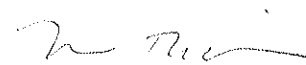
2887/0400/2010

Evira yhtyy ehdotukseen selvittää, tulisiko Suomeen hyväksyä myös yksityisiä akkreditoituja tarkastuslaitoksia nykyisen järjestelmän rinnalle. Todennäköisesti tarkastusmaksut kuitenkin nousisivat. Parempi ratkaisu voisi olla kotimainen sertifiointilaitos, joka palvelisi toimijoita koko maassa molemmilla kotimaisilla kielillä. Tämä edellyttää kuitenkin selvitystä mm. järjestelmän kustannusvaikutuksista ja muusta käytännön toimivuudesta.

Eviran näkemys luomuketjun haasteista

- Luomuruoan tulisi olla vaihtoehto 'koko kansalle', ei elitistiseksi koettava vaihtoehto ekologisesti valvutuneille. Nyt Suomen luomu on 'työntövoittoista', ts. luomua tuotetaan ja tuotantoa kehitetään, mutta samalla ei panosteta tarpeeksi kysynnän kasvattamiseen ja tarjontaan ostajalle (vrt. esim. tilanne Ruotsissa ja Tanskassa)
- Yhden vahvan luomuorganisaation aikaansaaminen koko elintarviketuotantoketjun kattavaksi
- Tiedon, järjestelmällisen tiedotuksen, koulutuksen ja kansalaiskeskustelun puute. Suomeen tarvitaan asiapitoista, ei ideologista tiedotusta. Luomusta vallitsee erilaisia väärinkäsityksiä. Jopa luomutoimijoilla voi olla aukkoja tiedoissaan ja luomua uskotaan maataloustukijärjestelmäksi tai lähiruokapiiriksi, eikä näiden tietojen oikaisemiseksi ole tehty suunnitelmallista työtä. Koulutukseen tulee panostaa mm. verkkokoulutusta kehittämällä. Suuri tarve on pk-sektorin toimijoilla.
- Luomu-termin selkeyttäminen kuluttajille. Erilaiset muut kestävän kehityksen viestit sekoittuvat helposti luomuun. Käsitteet kuten "lähiruoka" ja "ny nordisk mat" sekoittuvat helposti luomuun. Jatkossa myös kuluttajapakkauksissa tulevat lisääntymään erilaiset kestävään kehitykseen liittyvät merkit. Niiden ei tule vaikeuttaa toimijoiden sitoutumista luomuun, eikä niillä saa sekoittaa kuluttajien käsitystä siitä, mitä luomutuotannolla tarkoitetaan. Luomutuotannon etuna on sen lakisääteinen perusta hyvin tarkasti määritellyine toimenpiteineen, joita myös valvotaan.

Pääjohtaja

Jaana Husu-Kallio

Jaostopäällikkö

Beata Meinander